

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΥΠΟΘΕΜΑΤΙΚΗ: ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ: ΚΥΠΡΟΣ: Η ΠΛΗΓΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ, 50 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Κύπρος: Η ηθική και το όνειρο,
50 χρόνια μετά...

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

Περιγραφή 4 δίωρων εργαστηρίων (+1 ώρα προετοιμασία για το τελικό προϊόν): Στοχοθεσία των εργαστηρίων, προγραμματισμένες δράσεις και υλικό αφόρμησης, επέκτασης, γενίκευσης. Κάθε εργαστήριο θα αναπτύσσεται σε ένα φύλλο Α4. Επισυνάπτονται τα φύλλα εργασίας.

ΣΧΟΛΕΙΟ		ΤΜΗΜΑ	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ	Φροντίζω το περιβάλλον	ΥΠΟΘΕΜΑΤΙΚΗ	Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά
ΒΑΘΜΙΔΑ-ΤΑΞΗ	ΣΤ' Δημοτικού		
ΤΙΤΛΟΣ:	Κύπρος, η πληγή και το όνειρο, 50 χρόνια μετά		

Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	Α. Δεξιότητες 21ου Αιώνα: Κριτική σκέψη & επίλυση προβλημάτων, επικοινωνία & συνεργασία, κοινωνικοσυναισθηματική νοημοσύνη, παγκόσμια & πολιτισμική επιστήμη Β. Δεξιότητες Ζωής: Ενσυναίσθηση, συνεργασία, ηθικός ευαισθητοποίηση, αυτοπεποίθηση και δημόσια παρουσία Γ. Ψηφιακές Δεξιότητες - Ψηφιακή Παρουσίαση: Δημιουργία ψηφιακού συννεφολέξου (word cloud). (Εργαλεία: WordArt, Canva) - Ψηφιακή Έρευνα & Πολυμέσα: Αναζήτηση και χρήση ψηφιακών πόρων (ηχητικές εκδοχές τραγουδιών, ιστορικές φωτογραφίες). - Κατασκευή διαδραστικής ιστορικής γραμμής και γεωχωρικής αφήγησης (storymap) εργαλείο: ESRI, ArcGIS storymaps Δ. Γνωστικές Δεξιότητες - Ιστορική σκέψη, γεωγραφική σκέψη, γλωσσική ανάπτυξη, δημιουργική γραφή
Γενικοί στόχοι του εργαστηρίου:	- Οι μαθητές/συμμετέχοντες να αναγνωρίζουν τη γεωγραφική θέση και τη δομή της Κύπρου. - Να κατανοήσουν βασικά ιστορικά γεγονότα της σύγχρονης ιστορίας της Κύπρου, με έμφαση στην τουρκική εισβολή του 1974. - Να εκτιμήσουν την ηθική διάσταση του αγώνα, την ηρωισμό αλλά και την ανθρωπιά μέσα από προσωπικές ιστορίες. - Να εκφραστούν δημιουργικά μέσω της τέχνης (ζωγραφική, θέατρο, μουσική) και να αναπτύξουν συναισθηματική συσχέτιση με το θέμα. - Να συμμετέχουν ενεργά στην προετοιμασία μιας συλλογικής, συμβολικής εκδήλωσης μνήμης και ελπίδας.
Σύνδεση με τη βασική θεματική	Το πρόγραμμα συνδέεται με την υποθεματική «Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά» του θεματικού κύκλου «Φροντίζω το περιβάλλον»

ΡΟΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ:

- 1. Εργαστήριο 1: Γεωγραφία (Φύλλο Εργασίας 1)**
- 2. Εργαστήριο 2: Ιστορικό χρονολόγιο (Φύλλο Εργασίας 2)**
- 3. Εργαστήριο 3: Οι ήρωες της συγχώρησης (Φύλλο εργασίας 3)**
- 4. Εργαστήριο 4: Ο ήρωας και το γράμμα- η δύναμη της μνήμης μέσα από τη γραφή. (Φύλλο Εργασίας 4)**
- 5. Εργαστήριο 5: Τραγούδια & προετοιμασία εκδήλωσης (Εγγραφο Τραγουδιών & Παρουσίαση όλων των έργων)**

Εργαστήριο 1: Γνωρίζω την Κύπρο – Η γη και το ματωμένο κομμάτι

Διάρκεια: 2 ώρες

Θεματικός Πυρήνας: Γεωγραφία, Κατεχόμενα Εδάφη, Συμβολισμοί.

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα:

Στο τέλος του εργαστηρίου, οι μαθητές/συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να:

- Εντοπίζουν τη Κύπρο και την Ελλάδα στον χάρτη και να περιγράφουν τη σχετική τους απόσταση.
- Αναγνωρίζουν και να ονομάζουν τις επαρχίες της Κύπρου, ξεχωρίζοντας αυτές που βρίσκονται ολοκληρωτικά ή εν μέρει υπό κατοχή.
- Περιγράφουν τη σημασία της Κύπρου και να εξηγούν συμβολικά το σχήμα της και το πρόβλημα των κατεχομένων εδαφών.
- Αναπαριστούν δημιουργικά τη σημαία της Κύπρου.

Πορεία Διδασκαλίας:

1. Εισαγωγή (15 λεπτά):

- ο Προβολή μιας δυναμικής εικόνας της Κύπρου από το διάστημα. Ρητό έναρξης: «*Η Κύπρος είναι το νησί της Αφροδίτης, αλλά και ένα νησί χωρισμένο. Σήμερα θα την γνωρίσουμε καλύτερα.*»
- ο Ερώτηση-κίνητρο: Τι ξέρετε ή τι έχετε ακούσει για την Κύπρο;

2. Δραστηριότητα 1α – Πού είναι η Κύπρος; (25 λεπτά):

- ο Χρήση του **Φύλλου Εργασίας 1 (ΚΥΠΡΟΣ- ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1.pdf)**.
- ο Οι μαθητές, ατομικά ή σε ομάδες, κάνουν τις ασκήσεις: κύκλωση της Κύπρου, τετράγωνο στην Ελλάδα, σχολιασμός της απόστασης.
- ο Συλλογικός διάλογος: Τι σημαίνει αυτή η απόσταση; Πώς επηρέασε την ιστορία των δύο χωρών;

3. Δραστηριότητα 1β – Πώς είναι η Κύπρος; (30 λεπτά):

- ο Συζήτηση για το σχήμα του νησιού (Τι σας θυμίζει; – π.χ. πετραδάκι, δερμάτινο αθλητικό παπούτσι).
- ο Προβολή χάρτη με τα κατεχόμενα (το βέλος/σκιά που "δάγκωσε" το νησί).
- ο Ερώτηση: Πώς νιώθετε όταν βλέπετε ένα κομμάτι της πατρίδας σας να λείπει από τον χάρτη;
- ο Δημιουργική Αποτύπωση: Ζωγραφική του σχήματος της Κύπρου, με έμφαση στο κατεχόμενο τμήμα (π.χ. να το χρωματίσουν με σκούρα χρώματα ή να το αφήσουν κενό).

4. Δραστηριότητα 1γ – Οι Επαρχίες και η Σημαία (30 λεπτά):

- ο Μελέτη του χάρτη των επαρχιών. Συμπλήρωση των κενών στο Φύλλο Εργασίας (Α) Κερύνεια, Β) Αμμόχωστος, Γ) Λευκωσία (ένα μέρος μόνο)).
- ο Ανάλυση της σημαίας της Κύπρου: Τι συμβολίζει το κίτρινο; Τα πράσινα τα δάση; Τα τα δύο κλαδιά της ελιάς; Το χάρτης πάνω; (Συμβολίζει την ελπίδα για ενότητα).
- ο Ζωγραφική της σημαίας.

5. Κλείσιμο & Εργασία για το σπίτι (10 λεπτά):

- ο Συνοψίζουμε: Η Κύπρος είναι ένα νησί με μεγάλη ιστορία, αλλά και μια ανοιχτή πληγή.
- ο Ανακοίνωση της εργασίας: Φτιάχνουν έναν ζωγραφικό πίνακα με θέμα «Κύπρος: Δεν ξεχνώ». Θα χρησιμοποιηθεί στην τελική εκδήλωση.

Εργαστήριο 2: Η Ιστορία σε μια γραμμή – Από την αντίσταση στην εισβολή

Διάρκεια: 2 ώρες

Θεματικός Πυρήνας: Ιστορική Αφήγηση, Χρονολόγιο, Αγώνας Ελευθερίας.

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα:

Στο τέλος του εργαστηρίου, οι μαθητές/συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να:

- Τοποθετούν σε χρονολογική σειρά τα κύρια γεγονότα της σύγχρονης ιστορίας της Κύπρου.
- Περιγράφουν συνοπτικά τον αγώνα της ΕΟΚΑ και την περίοδο της ανεξαρτησίας.
- Εξηγούν τις αιτίες και τις συνέπειες της τουρκικής εισβολής του 1974.
- Συνεργάζονται στην ομάδα τους για τη δημιουργία ενός οπτικοακουστικού χρονολογίου.

Πορεία Διδασκαλίας:

1. Εισαγωγή (10 λεπτά):

- ο Επανάληψη από το προηγούμενο εργαστήριο. Ρητό: *«Για να κατανοήσουμε το σήμερα, πρέπει να ξέρουμε το χθες. Σήμερα θα φτιάξουμε τη γραμμή του χρόνου της Κύπρου.»*

2. Δραστηριότητα 2 – Ιστορική Γραμμή (80 λεπτά):

- ο Χρήση του **Φύλλου Εργασίας 2 (ΚΥΠΡΟΣ- ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2.pdf)**.
- ο Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες. Κάθε ομάδα παίρνει ένα μεγάλο χαρτόνι και φτιάχνει μια χρονολόγιο γραμμή με το "τόξο" που προτείνεται.
- ο Καθήκοντα Ομάδας:
  - Να γράψουν όλες τις ημερομηνίες και τα γεγονότα από το φύλλο εργασίας.
  - Να επιλέξουν και να ζωγραφίσουν 4-5 μικρές εικόνες-σύμβολα για τα σημαντικότερα γεγονότα (π.χ. βρετανική σημαία, κρεμάλα, πραξικόπημα, τουρκικό άρμα μάχης, σημαία Ε.Ε.).
  - Να τοποθετήσουν τις εικόνες στη σωστή ημερομηνία.
- ο Ο δάσκαλος/η συμμετέχων περιφέρεται και βοηθά, επισημαίνοντας βασικές στιγμές (π.χ. η σημασία των απαγχονισμών, η δολοφονία του Τάσου Ισαάκ και του Σολωμού Σολωμού).

3. Παρουσίαση & Συζήτηση (25 λεπτά):

- ο Κάθε ομάδα παρουσιάζει εν συντομία τη γραμμή της.
- ο Κρίσιμα σημεία για συζήτηση από τον δάσκαλο:
  - Ποια ήταν η σημασία του αγώνα της ΕΟΚΑ;
  - Γιατί έγινε πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου;
  - Τι συνέβη στις 20 Ιουλίου 1974 και γιατί;
  - Πώς η Κύπρος έγινε μέλος της ΕΕ ενώ είναι ακόμα χωρισμένη;

4. Κλείσιμο (5 λεπτά):

- Τα χρονολόγια θα κρεμαστούν στον τοίχο της αίθουσας. Υπενθύμιση: Η ιστορία δεν τελειώνει εδώ. Το 2024 είναι 50 χρόνια, και η πληγή είναι ανοιχτή.

Σημείωση: Η ιστορική γραμμή μπορεί να γίνει και με **ψηφιακό τρόπο** αν το προτιμά ο εκπαιδευτικός. Προτεινόμενα εργαλεία: **Canva, ArcGIS storymaps**.

Για μεγαλύτερα παιδιά μπορεί να ζητηθεί ως προϊόν του εργαστηρίου από τις ομάδες η δημιουργία ενός **storymap** (γεωχωρικής αφήγησης) σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους.

Εργαστήριο 3: Οι ήρωες της συγγνώμης και της αξιοπρέπειας

Διάρκεια: 2 ώρες

Θεματικός Πυρήνας: Ηθική, Θυσία, Συγχώρεση, Δραματοποίηση.

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα:

Στο τέλος του εργαστηρίου, οι μαθητές/συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να:

- Αναγνωρίζουν και να αναλύουν τα ηθικά διλήμματα και τις αξίες που προκύπτουν από μια αληθινή ιστορία.
- Εκφράζουν συναισθήματα και σκέψεις μέσω δημιουργικής γραφής (συννεφόμελο).
- Συνεργάζονται για τη δραματοποίηση και την παράσταση ενός κειμένου, ενισχύοντας την ενσυναίσθηση.
- Συνδέουν την ιστορία του δασκάλου Τεύκρου με την ευρύτερη ιστορική πραγματικότητα.

Πορεία Διδασκαλίας:

1. Εισαγωγή (10 λεπτά):

- ο Ρητό: «Ο πραγματικός ηρωισμός δεν είναι πάντα να νικάς με τη βία, αλλά μερικές φορές να διατηρείς την ανθρωπιά σου ακόμα και στην τραγωδία.»
- ο Ερώτηση: Τι κάνει κάποιον ήρωα;

2. Δραστηριότητα 3α – Ανάγνωση και Συννεφόμελο (40 λεπτά):

- ο Διαβάζουμε το κείμενο «Οι Ήρωες της Συγγνώμης» από το **Φύλλο Εργασίας 3 (ΚΥΠΡΟΣ- ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3.pdf)**.
- ο Συζήτηση για τα συναισθήματα: Πώς νιώσατε διαβάζοντας το; Τι σας ξάφνιασε περισσότερο;
- ο **Δημιουργική Αποτύπωση:** Οι μαθητές, σε ομάδες, δημιουργούν ένα ψηφιακό ή χειροποίητο συννεφόμελο (word cloud) με λέξεις-κλειδιά από την ιστορία (π.χ. φόβος, θάρρος, συγχώρεση, δηλητήριο, σταφύλι, αγκαλιά, δάσκαλος, χριστιανοί, αξιοπρέπεια).

3. Δραστηριότητα 3β – Δραματοποίηση (50 λεπτά):

- ο Οι ομάδες επιλέγουν ένα μέρος του κειμένου (ιδανικά τη σκηνή στον κήπο με τον δάσκαλο Τεύκρο και τον Τούρκο αξιωματικό) και το διασκευάζουν σε μικρό θεατρικό έργο 5-7 λεπτών.
- ο Προσθέτουν και δικούς τους διαλόγους. Μπορούν να συνεχίσουν την ιστορία: Τι έγινε αμέσως μετά; Πώς νιώθει ο μικρός Γιωρκής 50 χρόνια μετά;
- ο Οι ομάδες παρουσιάζουν τις σκηνές τους.

Εργαστήριο 4: Ο Ήρωας και το γράμμα – Η δύναμη της μνήμης μέσα από τη γραφή

Διάρκεια: 2 ώρες

Βασικό Υλικό: Φύλλο Εργασίας 4 - Ευαγόρας Παλληκαρίδης

Θεματικός Πυρήνας: Ιστορικό πρόσωπο, Ηθική αντίσταση, Δημιουργική γραφή, Ενσυναίσθηση.

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα:

Στο τέλος του εργαστηρίου, οι μαθητές/συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να:

- Περιγράφουν τη ζωή και το έργο του Ευαγόρα Παλληκαρίδη και να εξηγούν τη σημασία της θυσίας του.
- Αναλύουν το συναισθηματικό και ιδεολογικό περιεχόμενο του γράμματος και του ποιήματος.
- Γράφουν δημιουργικά, υιοθετώντας τη σκοπιά ενός ιστορικού μάρτυρα για να εκφράσουν συναισθήματα και ιδέες.
- Συνεργάζονται για την παραγωγή μιας "συνέντευξης" που να μεταφέρει αποτελεσματικά το μήνυμα και το συναίσθημα.

Πορεία Διδασκαλίας (2 ώρες):

1. Εισαγωγή & Ανάδυση (15 λεπτά)

- **Κίνητρο:** "Σήμερα θα γνωρίσουμε έναν αληθινό ήρωα, όχι από μύθους, αλλά από την ιστορία. Ένα παιδί σχεδόν της ηλικίας σας, που έγραψε την ιστορία με τα ίδια του τα χέρια και την ψυχή του."
- **Προσέγγιση:** Ο δάσκαλος/η αφηγείται συνοπτικά την ιστορία του Ευαγόρα, δίνοντας έμφαση στο γεγονός ότι ήταν μαθητής, με συμμαθητές, με όνειρα, και στο θάρρος του να σκίσει τη σημαία. Τονίζει ότι θα διαβάσουν τα **πραγματικά του λόγια**.

2. Αναλυτική Ανάγνωση & Συζήτηση (35 λεπτά)

- **Ομαδική Ανάγνωση:** Οι μαθητές διαβάζουν εναλλάξ το κείμενο του φύλλου εργασίας. Σταματούν σε βασικά σημεία (π.χ. το γεγονός της σημαίας, το γράμμα στους συμμαθητές, η δήλωσή του στο δικαστήριο, το τελευταίο του γράμμα).
- **Κατευθυνόμενη Συζήτηση:**
  - Τι σας εντυπωσίασε περισσότερο στο γράμμα που άφησε στο σχολείο;
  - Γιατί πιστεύετε ότι είπε στο δικαστήριο "Γνωρίζω ότι θα με κρεμάσετε" αντί να προσπαθήσει να σωθεί;
  - Τι ακριβώς εννοούσε όταν έγραψε "Η πιο όμορφη μέρα της ζωής μου";
  - Πώς περιγράφει το ποίημα του Φώτη Βαρέλη τη συγκίνηση και την απουσία του από την τάξη; Τι σας προκαλεί αυτή η εικόνα;

3. Το Σενάριο της Συνέντευξης (20 λεπτά)

- **Εισαγωγή της Ασκήσης:** "Φανταστείτε ότι ένας από τους συμμαθητές του Ευαγόρα, τώρα μεγάλος άνθρωπος, έρχεται σήμερα στην τάξη μας. Πώς θα ήταν η ζωή στο σχολείο τότε; Τι έγινε την ημέρα της εκτέλεσης; Πώς αντέδρασαν οι συμμαθητές και το χωριό; Πώς τον θυμούνται σήμερα;"
- **Προετοιμασία Ομάδων:** Οι μαθητές χωρίζονται σε ζευγάρια ή τριάδες. Το ένα μέλος θα είναι ο "δημοσιογράφος" της τάξης και το άλλο/άλλα θα είναι ο "συμμαθητής".
- **Δημιουργία Ερωτήσεων:** Κάθε ομάδα ετοιμάζει 4-5 ερωτήσεις για τη συνέντευξη. Ο δάσκαλος/η μπορεί να προτείνει κάποιες:
  - ο "Πώς ήταν ο Ευαγόρας ως συμμαθητής;"
  - ο "Τι θυμάστε από τη μέρα που διάβασατε το γράμμα του στην τάξη;"
  - ο "Πώς αντιδράσατε όταν ακούσατε τα νέα για την εκτέλεσή του;"
  - ο "Πώς πιστεύετε ότι επηρέασε ο θάνατός του τον αγώνα της Κύπρου;"
  - ο "Τι μήνυμα θα είχε σήμερα ο Ευαγόρας για τα παιδιά της Ελλάδας;"

4. Αναπαράσταση & Δημιουργική Γραφή (35 λεπτά)

- **Παρουσίαση Συνεντεύξεων:** Κάθε ομάδα παρουσιάζει τη συνέντευξή της (διάρκεια 2-3 λεπτά). Ο "συμμαθητής" απαντά με βάση το κείμενο και τη δημιουργική του φαντασία.
- **Συγγραφή:** Μετά τις παρουσιάσεις, κάθε ομάδα (ή ατομικά) γράφει την "συνέντευξη" τους, δομημένη ως άρθρο για την "Εφημερίδα της Τάξης". Μπορούν να της δώσουν και έναν δυνατό τίτλο (π.χ. "Η Κενή Θέση στην Τάξη", "Το Τελευταίο «Γεια» του Ευαγόρα", "Ένας Ήρωας από τους Δικούς μας").

5. Κλείσιμο & Ανάδειξη της Σύνδεσης (15 λεπτά)

- **Ανάγνωση Αποσπασμάτων:** Εθελοντές διαβάζουν ένα απόσπασμα από τη δική τους συνέντευξη ή από το αυθεντικό γράμμα του Ευαγόρα.
- **Συνολική Συζήτηση-Σύνοψη:**
  - ο "Τι μας δείχνει η ιστορία του Ευαγόρα για το τι σημαίνει να αγωνίζεσαι για την ελευθερία;"
  - ο "Πώς μπορούμε εμείς σήμερα να τιμήσουμε τη μνήμη τέτοιων ηρώων;" (Μέσω της μνήμης, της μελέτης της ιστορίας, της υπεράσπισης της δημοκρατίας).
- **Γέφυρα προς το επόμενο εργαστήριο:** "Στο επόμενο εργαστήριο, θα πάρουμε τα τραγούδια που γεννήθηκαν από τέτοιους αγώνες και θα προετοιμαστούμε για να τα παρουσιάσουμε σε όλους, φωνάζοντας μαζί για μνήμη και ελπίδα."

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΙΟΡΤΗ

Διάρκεια: 1 ώρα

Θεματικός Πυρήνας: Μουσική, Συλλογική Έκφραση, Οργάνωση Εκδήλωσης.

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα:

Στο τέλος του εργαστηρίου, οι μαθητές/συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να:

- Ερμηνεύουν συλλογικά τραγούδια που σχετίζονται με τον κυπριακό αγώνα και τη νοσταλγία.
- Αναγνωρίζουν τα συναισθήματα και τα μηνύματα που μεταφέρουν τα τραγούδια.
- Συνεργάζονται αποτελεσματικά για την τελική επιμέλεια και οργάνωση μιας σύντομης εκδήλωσης.

Πορεία Διδασκαλίας:

1. Εισαγωγή (10 λεπτά):

- Ρητό: «Όταν οι λέξεις δεν φτάνουν, μιλάει η μουσική. Σήμερα θα δώσουμε φωνή στα συναισθήματά μας για την Κύπρο μέσα από τραγούδια.»

2. Δραστηριότητα 4α – Ανάλυση Τραγουδιών (30 λεπτά):

- Χρήση του εγγράφου **ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ.pdf**.
- Ακρόαση των τραγουδιών «Καρτερούμεν» και «Θα Πάρω Μιαν Ανηφοριά» (υπάρχουν εύκολα στο YouTube).
- Ανάλυση στίχων σε ομάδες:
  - «Καρτερούμεν»: Τι περιμένουν; Τι συμβολίζει η "δροσιά" και ο "αέρας";
  - «Θα Πάρω Μιαν Ανηφοριά»: Ποιος είναι ο προορισμός; Τι συμβολίζει η "λευτεριά" και το "παλάτι";
- Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητη η συνδρομή του/της εκπαιδευτικού της μουσικής, ο οποίος/η οποία καλό θα ήταν να διαθέσει λίγο χρόνο για τη σωστή εκμάθηση των τραγουδιών την ώρα της μουσικής.

3. Δραστηριότητα 4β – Οργάνωση της Εκδήλωσης (30 λεπτά):

- Σχεδιάζουμε μαζί τη ροή της εκδήλωσης «Κύπρος: Δεν Ξεχνώ & Ελπίζω»:
  - **Εισαγωγή:** Παρουσιαστής εξηγεί το νόημα της ημέρας.
  - **Μέρος 1: Η Πληγή.** Παρουσίαση 2-3 ζωγραφικών πινάκων από την εργασία για το σπίτι, με σύντομη περιγραφή από τους δημιουργούς. Τραγούδι «Καρτερούμεν».
  - **Μέρος 2: Η Δύναμη.** Σύντομη θεατρική παράσταση (1 από τις σκηνές του Εργαστηρίου 3). Ανάγνωση ενός αποσπάσματος από την ιστορία του Παπαμελετίου. (Βλ. Παράρτημα)

- **Μέρος 3: Η Ελπίδα.** Παρουσίαση της Ιστορικής Γραμμής. Τραγούδι «Θα Πάρω Μιαν Ανηφοριά».
- **Κλείσιμο:** Όλοι μαζί τραγουδάνε ξανά το «Καρτερούμεν» ή ακούγεται το τραγούδι «Των αθανάτων» και υποκλίνονται τα παιδιά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Φύλλα εργασίας και ποικίλο υλικό

Κύπρος: Η ηθική και το όνειρο,

50 χρόνια μετά... ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

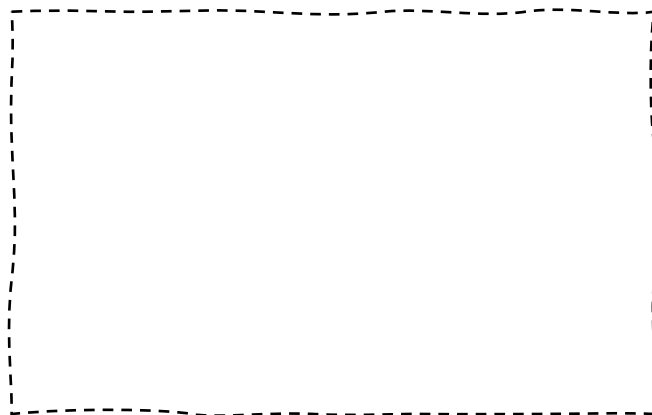
α) Πού είναι η Κύπρος; Κύκλωσέ την με το μολύβι σου. Βάλε επίσης και την Ελλάδα σε ένα τετράγωνο. Τι παρατηρείς για την απόσταση Ελλάδας- Κύπρου;

β) Πώς είναι η Κύπρος; Παρατήρησε την εικόνα που δείχνει το κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου. Τι σου θυμίζει; _____

Προσπάθησε να την ζωγραφίσεις κι εσύ δίπλα!

γ) Από ποιες περιοχές αποτελείται η Κύπρος;

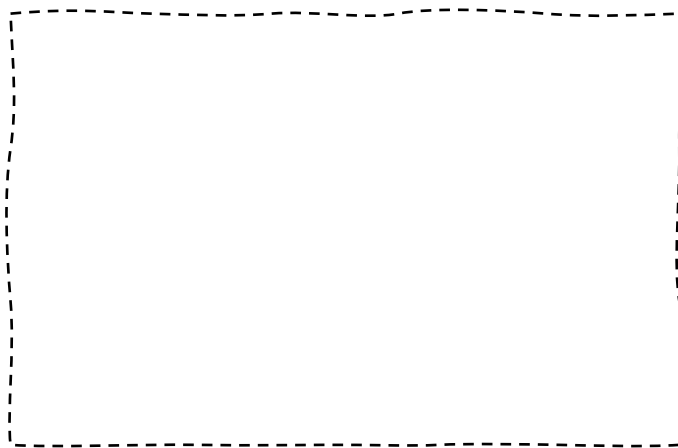
Παρατήρησε τώρα τον χάρτη με τα κατεχόμενα και γράψε παρακάτω ποιες από τις επαρχίες της Κύπρου βρίσκονται στα κατεχόμενα.

Α) _____

Β) _____

Γ) _____ (ένα μέρος μόνο)

δ) Πώς είναι η σημαία της Κύπρου; Παρατήρησέ την και ζωγράφισέ την δίπλα.

**Εργασία για την επόμενη φορά: Φτιάξε έναν ζωγραφικό πίνακα με θέμα:
«Κύπρος: Δεν ξεχνώ»**

Κύπρος: Η ηδηγή και το όνειρο, 50 χρόνια μετά...

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

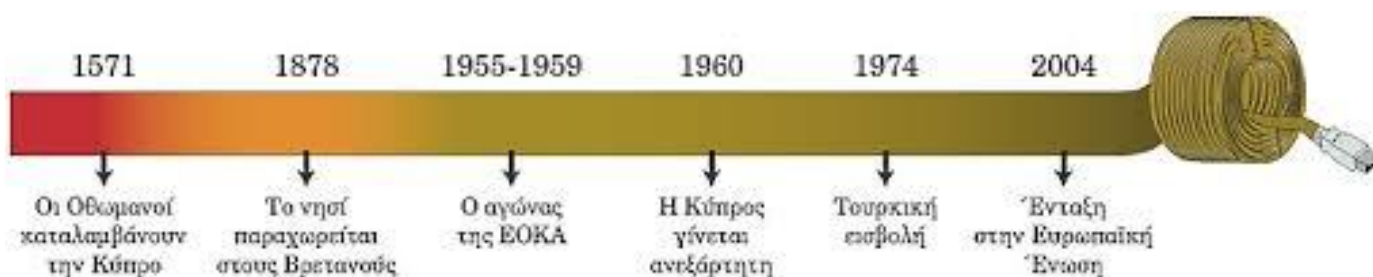
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΕ ΜΙΑ ΓΡΑΜΜΗ!

Φτιάξε με την ομάδα σου μια ιστορική γραμμή (ψηφιακή ή χειροποίητη) με τις ημερομηνίες και τα γεγονότα που θα δεις παρακάτω. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις το πρότυπο με το πλαίσιο-τόξο που θα σου δοθεί, καθώς και μια σειρά εικόνων για να βάλεις στη σωστή ημερομηνία καθεμιά από αυτές.

Χρονολόγιο:

1. **1570:** Πολιορκία και πτώση της Αμμοχώστου: Η Κύπρος στα χέρια των Οθωμανών.
2. **1878:** Η Τουρκία παραχωρεί την Κύπρο στη Βρετανία, που την θεωρεί πλέον αποικία της.
3. **1945:** Τέλος Β' Παγκοσμίου πολέμου: Οι Κύπριοι ζητούν ένωση με την Ελλάδα. Ηγέτης στους αγώνες ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος.
4. **1955:** Ξεκινά ο αγώνας της ΕΟΚΑ με αρχηγό τον Γεώργιο Γρίβα (Διγενή).
5. **1956:** Απαγχονίζονται ο Μιχαήλ Καραολής και ο Ανδρέας Δημητρίου με απόφαση του Βρετανικού δικαστηρίου
6. **1957:** Απαγχονίζεται ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης ενώ λίγες ώρες μετά τον απαγχονισμό του καταφθάνει η χάρη από τη Βασίλισσα Ελισάβετ.
7. **1960:** Υπογράφεται η ανεξαρτησία της Κύπρου με τις συνθήκες της Ζυρίχης και του Λονδίου. 1^{ος} επίσημος πρόεδρος ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος.
8. **15 Ιουλίου 1974:** Ο Μακάριος ανατρέπεται με πραξικόπημα
9. **20 Ιουλίου 1974:** Τουρκική εισβολή στην Κύπρο
10. **15 Αυγούστου 1974:** Κατάληψη της Αμμοχώστου

11. **Παρασκευή 2 Αυγούστου 1996:** Ξεκινάει μηχανοκίνητη πορεία διαμαρτυρίας για την τουρκική κατοχή από την Πύλη του Βραδεμβούργου στη Γερμανία
12. **Κυριακή 11 Αυγούστου 1996:** Οι διαδηλωτές φτάνουν στην Κύπρο. Μερικοί μοτοσικλετιστές, ανάμεσά τους και ο Τάσος Ισαάκ, περνούν στην πράσινη γραμμή. Εκεί τους περιμένουν οι Τούρκοι Νεοναζί Γκρίζοι Λύκοι και δολοφονούν βάνουσα με λαστούς τον Τάσο Ισαάκ.
13. **Τετάρτη 14 Αυγούστου 1996:** Μετά την κηδεία του Τάσου Ισαάκ ο ξάδελφός του, Σολωμός Σολωμού περνάει στη νεκρή ζώνη και προσπαθεί να ανέβει σε έναν ιστό με τουρκική σημαία για να την κατεβάσει. Πέφτει νεκρός από τα πυρά των Γκρίζων Λύκων.
14. **2004:** Η Κύπρος γίνεται μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
15. **2008:** Η Κύπρος γίνεται μέλος της Ευρωζώνης.
16. **2024:** 50 χρόνια από την Τουρκική κατοχή και ακόμη η πληγή μένει ανοιχτή.

Σημείωση: Για εικόνες που μπορούν να εκτυπωθούν ως υλικό κολλάζ στην ιστορική γραμμή, βλ. στο παράρτημα το έγγραφο με το φωτογραφικό υλικό.

Κύπρος: Η ηδηγή και το όνειρο, 50 χρόνια μετά...

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΗΣ ΣΥΓΓΝΩΜΗΣ

Διάβασε με προσοχή το παρακάτω κείμενο:

50 χρόνια θύμηση

... Ο Γιωρκής είχε παιδικά ψυχικά τραύματα, όχι γιατί τον μάλωσαν οι γονείς του ή για την τον έδειρε κάποιες φορές ο δάσκαλός του. Ο Γιωρκής είχε παιδικά ψυχικά τραύματα γιατί είδε τον θάνατο με τα μάτια του, είδε το αίμα να ρέει ποτάμι στους δρόμους όπου έπαιζε ανέμελο εφτάχρονο παιδί. Τον έζησε πες τον θάνατο, αφού τον φόβο του τον βίωσε.

Πώς το θυμάται εκείνο το πανηγύρι του προφήτη Ηλία! Κανείς δεν μπορούσε να τους συμμαζέψει από το κρυφτό και το κυνηγητό ανάμεσα στα πεύκα του ξωκκλησιού που πανηγύριζε. Όλο το χωριό ήταν στον εσπερινό και ο παπα-Τηλέμαχος τους παίνεψε που άφησαν το αλώνισμα στην καλύτερη ώρα με τη δροσιά και πήγανε στον εσπερινό. Όλα τα θυμάται ο Γιωρκής. Θυμάται τον πατέρα του που ήρθε νωρίς από το αλώνι και λούστηκε και φόρεσε τα καλά του για το πανηγύρι. Θυμάται που στον γυρισμό του αγόρασε ένα μεγάλο νεροπίστολο για να παίξει την άλλη μέρα νεροπόλεμο με τους φίλους του. Θυμάται ότι τα κατάφεραν να τους μαζέψουν από το παιχνίδι με την υπόσχεση ότι και αύριο μέρα είναι και θα ανέβαιναν ξανά στον Αϊ Λια για τη λειτουργία.

Και από δω και ύστερα άρχισε ο εφιάλτης που ο Γιωρκής 50 ολόκληρα χρόνια θέλει να ξεχάσει, μα δεν μπορεί. Τον αγουροξύπνησαν το πρωί και είδε τα μάτια της μάνας του κλαμένα και τρομαγμένα. Είδε όλους τους μεγάλους αναστατους και τους γονείς απορημένους.

- Οι Τούρκοι, πρόλαβε και του είπε η μεγάλη του αδελφή. Οι Τούρκοι μας βομβαρδίζουν!

-Σήκω, γιε μου, να πάμε να κρυφτούμε κάτω από τις πορτοκαλιές, του είπε τρυφερά η μάνα του για να μην τον τρομάξει περισσότερο. Και εκεί, κάτω από τα δέντρα έτρεξε όλο το χωριό.

Όχι, δεν θέλει ο Γιωρκής να θυμάται τα βουητά από τα αεροπλάνα και τους κρότους που έβγαιναν από τις βόμβες που έσκαγαν λίγο πιο πέρα από

αυτούς. Δεν θέλει, μα οι ήχοι αυτοί βουίζουν πενήντα ολόκληρα χρόνια μέσα του.

Ύστερα θυμάται που τους μάζεψαν στην αυλή του δασκάλου τους κάτω από την κληματαριά με τα βέρικα σταφύλια. Ο Γιωρκής, κρυμμένος μέσα στην αγκαλιά της μάνας του, κλαίει απαρηγόρητους. Μην κλαις του ψιθύρισε εκείνη, φιλώντας τον στο κεφάλι. Θα νομίσουν οι Τούρκοι ότι τους φοβόμαστε!

Σήκωσε τα μάτια ο Γιωρκής και κοίταξε τους στρατιώτες που είχαν γυρισμένα τα όπλα επάνω τους. Φοβήθηκε, μα δεν ξανακρύφτηκε στην αγκαλιά της μάνας του κι ούτε έκλαψε άλλο.

-Επειδή εμείς είμαστε δίκαιοι άνθρωποι, είπε ένας Τουρκοκύπριος με πιστόλι στο χέρι, θα σας δικάσουμε πρώτα. Λοιπόν, τι είστε Τούρκοι ή Έλληνες;

-Έλληνες! ακούστηκε με μια φωνή η απάντηση ολονών. Τέλος η δίκη, θα πεθάνετε όλοι από τον μικρότερο ως τον μεγαλύτερο!

Θυμάται τον δάσκαλό του, τον κύριο Τεύκρο, ο Γιωρκής που σηκώθηκε όρθιος, αψηφώντας την κάννη που ήταν στραμμένη επάνω του.

-Αδέλφια μου, μη φοβάστε! Ας παρακαλέσουμε τον Θεό να μας συγχωρέσει και να μας δεχθεί κοντά Του και ας συγχωρεθούμε και μεταξύ μας.

Ο Τούρκος αξιωματικός που μπήκε εκείνη τη στιγμή κοίταξε άγρια τον δάσκαλο.

-Είναι ο δάσκαλος του χωριού, εξήγησε με δουλοπρέπεια ο Τουρκοκύπριος.

Τον έσπρωξε με το όπλο του να καθίσει κάτω ο αξιωματικός και άρχισε να γελά κοροϊδευτικά, σαν άκουσε τα κλάματα των παιδιών και το μοιρολόι των μανάδων. Του ήρθε άγρια διάθεση να παρατείνει την αγωνία τους.

-Κόψε μου ένα τσαμπί σταφύλι, διέταξε τον Τουρκοκύπριο ο Τούρκος αξιωματικός και εκείνος του το πρόσφερε με χαρά. Κοίταζε μια τους μελλοθάνατους και μια το τσαμπί.

-Άλλος πότισε κι άλλος θα τα φάει, είπε και έφερε το σταφύλι κοντά στο στόμα του.

-Μη, γιε μου! Μην το φας! Η φωνή του δασκάλου, γεμάτη αγωνία και αποφασιστικότητα έκανε τον αξιωματικό να τον κοιτάξει αγριεμένος, αλλά και έκπληκτος.

-Πώς τολμάς; Ρώτησε και τα μάτια του βγάζανε σπίθες.

-Αυτό το σπίτι είναι δικό μου, κι αυτή η αυλή είναι δική μου, κι αυτή την κληματαριά την φύτεψε ο πατέρας μου. Χθες το απόγευμα τη ράντισα με δυνατό δηλητήριο. Αν φας, αύριο δεν θα ζεις ούτε εσύ! είπε ο δάσκαλος και ο Τούρκος αξιωματικός αυθόρμητα πέταξε το τσαμπί που κρατούσε στο χέρι του.

-Και γιατί δεν με άφησες να το φάω; Γιατί δεν εκδικήθηκε στον θάνατο σας με τον δικό μου θάνατο; ρώτησε, έχοντάς τα χαμένα ο αξιωματικός.

Σηκώθηκε σαν παλικάρι, ο δάσκαλος και πήγε κοντά του και τον κοίταξε ίσια στα μάτια.

-Α, γιε μου, εμείς είμαστε χριστιανοί! Σε λίγο θα βρεθώ μπροστά στον κριτή μου. Πώς θα σταθώ εκεί κουβαλώντας πάνω μου τον θάνατο ενός ανθρώπου εξαιτίας μου;

Τον κοίταξε με θαυμασμό ο Τούρκος και έκανε μερικά βήματα πάνω κάτω για να κρύψει τη συγκίνησή του.

-Αν έβρισκα έναν τέτοιο Τούρκο, θα έδινα και τη ζωή μου ακόμα, είπε απευθυνόμενος στους στρατιώτες του Μαζέπτε τα όπλα και αφήστε τους ελεύθερους.

Αυτή η θύμηση πώς είναι δυνατόν να σβήσει ποτέ από τη μνήμη και την καρδιά του Γιωρκή που εδώ και 30 σχεδόν χρόνια σαν κύριος Γιώργος πια, προσπαθεί να φυτέψει στην καρδιά των μικρών μαθητών του τα ιδανικά που δεν πρόλαβε στο σχολείο να του διδάξει ο δικός του ο δάσκαλός, μα που σε μια και μόνο στιγμή που μέτρησε στα παιδικά του μάτια αιωνιότητα του, τα δίδαξε μια για πάντα! Δεν το ξεχνά ο Γιωρκής ούτε 50 χρόνια μα ούτε και 100 χρόνια να περάσουν. Θα θυμάται πάντα με ευγνωμοσύνη τον κύριο Τεύκρο που και τη ζωή του γλύτωσε μα και που την πορεία αυτής της ζωής του χάραξε...

Ελένη Βασιλείου

Περιοδικό «Απολύτρωσις», Ιούλιος 2024

- 1. Φτιάξε με την ομάδα σου ένα συννεφόμετρο με το εργαλείο wordart με τις λέξεις που σου έρχονται στο μυαλό μετά το διάβασμα της παραπάνω ιστορίας.**
- 2. Δοκίμασε να ετοιμάσεις με την ομάδα σου να παίξετε όλοι μαζί ένα μέρος του παραπάνω κειμένου το οποίο θα περιλαμβάνει διαλόγους. Συνέχισε την ιστορία από εκεί που σταματάει.**

Κύπρος: Η ηδηγή και το όνειρο, 50 χρόνια μετά...

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

ΕΥΑΓΟΡΑΣ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗΣ

Γεννήθηκε στην Τσάδα της Πάφου, στις 26 Φεβρουαρίου 1938. Ήταν το τέταρτο παιδί της οικογένειας του Μιλτιάδη Παλληκαρίδη.

Πέρασε τις 6 τάξεις του Δημοτικού σχολείου με άριστα. Την 1η Απριλίου 1953, ο Ευαγόρας πρωταγωνιστεί σε διάφορες διαδηλώσεις κατά των Άγγλων. Συγκεκριμένα, στις 2 Ιουνίου θα γινόταν η στέψη της βασίλισσας Ελισάβετ. Στην Αγγλία και σε όλες τις αποικίες γίνονταν προετοιμασίες για το μεγάλο γεγονός. Στην Πάφο στο «Ιακώβιο Γυμναστήριο» αναρτάται η αγγλική σημαία, γεγονός που εξοργίζει τους μαθητές. Παραμονή της στέψης, οι μαθητές της Πάφου και οι φοιτητές του Λιασιδίου

Κολεγίου οργάνωσαν διαδήλωση με αίτημα να υποσταλεί η αγγλική σημαία και να εκκενωθεί το γήπεδό τους από στρατιώτες και αστυνομικούς. Ο 15χρονος τότε Ευαγόρας αναρριχάται στον ιστό, κατεβάζει και σκίζει την αγγλική σημαία: το γεγονός αυτό έδωσε το έναυσμα για επέκταση των διαδηλώσεων.

Οι μαθητές και το πλήθος συγκρούονται με την αστυνομία, η οποία ενισχύεται από Τούρκους. Ο διοικητής στέλνει διαταγή να αποσυρθούν οι αστυνομικοί, γιατί δεν έπρεπε η στέψη της βασίλισσας να αμαυρωθεί με αίμα. Έτσι οι μαθητές παρέσυραν ό,τι είχε σχέση με τους εορτασμούς για την στέψη. Η Πάφος έγινε το μόνο μέρος όπου δεν γιορτάστηκε η στέψη. Ο Ευαγόρας συνελήφθη, αλλά αφέθηκε ελεύθερος λόγω της μικρής του ηλικίας.

Σε ηλικία 17 χρόνων, ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης εγκατέλειψε το σχολείο και εντάχθηκε στις αντάρτικες ομάδες της ΕΟΚΑ. Στις 17 Νοεμβρίου 1955 οι μαθητές του Γυμνασίου συγκεντρώθηκαν και προετοίμαζαν μια διαδήλωση από τις γνωστές που οργάνωνε η ΑΝΕ (Άλκιμος Νεολαία ΕΟΚΑ) ως αντιπερισπασμό. Οι στρατιώτες είχαν διαταγή να πυροβολήσουν αδιάκριτα τους διαδηλωτές. Ο Ευαγόρας συλλαμβάνεται και οδηγείται στο δικαστήριο με την κατηγορία ότι συμμετείχε παράνομα σε οχλαγωγίες. Ο Ευαγόρας δεν παραδέχτηκε την κατηγορία και η δίκη

Ευαγόρας
Παλληκαρίδης
ο ποιητής της Ένωσης

αναβλήθηκε για τις 6 Δεκεμβρίου. Ήταν η αρχή του τέλους. Μια μέρα πριν τη δίκη, μπαίνει κρυφά στο σχολείο και αφήνει στην έδρα ένα σημείωμα:

Παλιοί συμμαθηταί,

Αυτή την ώρα κάποιος λείπει ανάμεσά σας, κάποιος που φεύγει αναζητώντας λίγο ελεύθερο αέρα, κάποιος που μπορεί να μη τον ξαναδείτε παρά μόνο νεκρό. Μην κλάψετε στον τάφο του, Δεν κάνει να τον κλαίτε. Λίγα λουλούδια του Μαγίου σκορπάτε του στον τάφο. Του φτάνει αυτό ΜΟΝΑΧΑ.

*Θα πάρω μιαν ανηφοριά θα πάρω μονοπάτια
να βρω τα σκαλοπάτια που παν στη Λευτεριά.*

*Θ' αφήσω αδέρφια συγγενείς, τη μάνα, τον πατέρα
μεσ' τα λαγκάδια πέρα και στις βουνοπλαγιές.*

*Ψάχνοντας για τη Λευτεριά θα 'χω παρέα μόνη
κατάλευκο το χιόνι, βουνά και ρεματιές.*

*Τώρα κι αν είναι χειμωνιά, θα 'ρθει το καλοκαίρι
Τη Λευτεριά να φέρει σε πόλεις και χωριά.*

*Θα πάρω μιαν ανηφοριά θα πάρω μονοπάτια
να βρω τα σκαλοπάτια που παν στη Λευτεριά.*

*Τα σκαλοπάτια θ' ανεβώ, θα μπω σ' ένα παλάτι,
το ξέρω θα 'ν' απάτη, δεν θα 'ν' αληθινό.*

*Μεσ' το παλάτι θα γυρνώ ώσπου να βρω τον θρόνο,
βασίλισσα μια μόνο να κάθεται σ' αυτό.*

*Κόρη πανώρια θα της πω, άνοιξε τα φτερά σου
και πάρε με κοντά σου, μονάχα αυτό ζητώ.*

Γιὰ σας παλιοί συμμαθηταί. Τα τελευταία λόγια τα γράφω σήμερα για σας. Κι όποιος θελήσει για να βρει ένα χαμένο αδελφό, ένα παλιό του φίλο, ας πάρει μιαν ανηφοριά ας πάρει μονοπάτια να βρει τα σκαλοπάτια που παν στη Λευτεριά. Με την ελευθερία μαζί, μπορεί να βρει και μένα. Αν ζω, θα μ' βρει εκεί.

Ευαγόρας Παλληκαρίδης

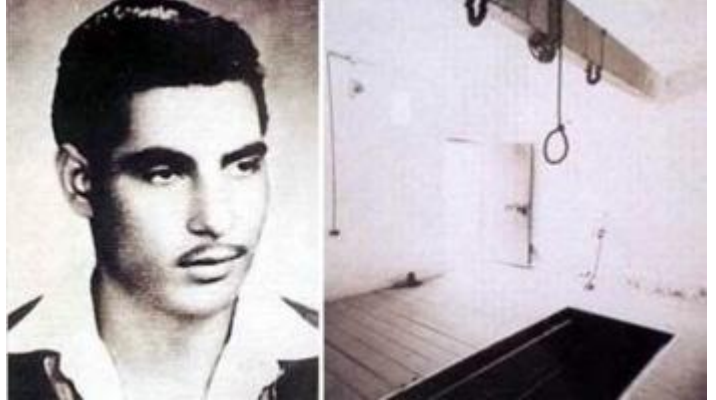
Στις 18 Δεκεμβρίου 1956 μαζί με άλλους 2 συναγωνιστές του μετέφεραν όπλα και τρόφιμα από την Λυσό. Ξαφνικά βρέθηκαν αντιμέτωποι με αγγλική περίπολο. Οι 2 συναγωνιστές του Ευαγόρα κατάφεραν να διαφύγουν, αλλά ο ίδιος συνελήφθη. Στην κατοχή του είχε ένα οπλοπολυβόλο Μπρεν γρασαρισμένο. Ήταν συνεπώς ανέτοιμο για να χρησιμοποιηθεί. Επίσης κουβαλούσε 3 γεμιστήρες γεμάτες.

Κατηγορήθηκε για κατοχή και διακίνηση οπλισμού και μεταφέρθηκε στη Λευκωσία και η δίκη ορίζεται για τις 25 Φεβρουαρίου. Στη

δίκη του ο Παλληκαρίδης δεν άφησε περιθώρια στους δικηγόρους του να τον υπερασπιστούν, αφού παρά τις αντιρρήσεις τους παραδέχθηκε την ενοχή του:

Γνωρίζω ότι θα με κρεμάσετε. Ό,τι έκαμα το έκαμα ως Έλλην Κύπριος όστις ζητεί την Ελευθερίαν του. Τίποτα άλλο.

Την επόμενη μέρα της καταδίκης του Παλληκαρίδη, οι μαθητές του Γυμνασίου Πάφου απείχαν από τα μαθήματά του σε ένδειξη διαμαρτυρίας και έστειλαν τηλεγράφημα στον Χάρτινγκ, με το οποίο του ζητούσαν να απονεμηθεί χάρη στον Ευαγόρα. Όλος ο κόσμος αρχίζει μια προσπάθεια να σώσει τον νεαρό μαθητή. Η Ελληνική κυβέρνηση

προσπαθεί να αποτρέψει την εκτέλεσή του. Η Κυπριακή αδελφότητα Αθηνών ζητά προσωπική παρέμβαση του βασιλιά Παύλου. Η Βουλή των Ελλήνων στέλνει τηλεγραφήματα προς την Βουλή των Κοινοτήτων και τα Ηνωμένα Έθνη. Ο Αρχιεπίσκοπος Δωρόθεος, ο Χωρεπίσκοπος Σαλαμίνας Γεννάδιος, ο δήμαρχος Λευκωσίας κ. Δέρδης, 40 Εργατικοί Άγγλοι βουλευτές, συντεχνίες, ο Αρχιεπίσκοπος Νοτίου Αφρικής Νικόδημος, ο Αμερικανός Γερουσιαστής Fulton, απλοί πολίτες προσπαθούν να ματαιώσουν αυτή την εκτέλεση. Ο Χάρτινγκ όμως και η Αγγλική διπλωματία απορρίπτει την απονομή χάριτος.

Ο Ευαγόρας στο τελευταίο γράμμα του δηλώνει:

Θ' ακολουθήσω με θάρρος τη μοίρα μου. Ίσως αυτό να ναι το τελευταίο μου γράμμα. Μα πάλι δεν πειράζει. Δεν λυπάμαι για τίποτα. Ας χάσω το κάθε τι. Μια φορά κανείς πεθαίνει. Θα βαδίσω χαρούμενος στην τελευταία μου κατοικία. Τι σήμερα τι αύριο; Όλοι πεθαίνουν μια μέρα. Είναι καλό πράγμα να πεθαίνει κανείς για την Ελλάδα. Ώρα 7:30. Η πιο όμορφη μέρα της ζωής μου. Η πιο όμορφη ώρα. Μη ρωτάτε γιατί.

Συγκλονιστικό επίσης αποτελεί το ποίημα, του Φώτη Βαρέλη, που μετέδωσε ο ραδιοφωνικός σταθμός της Λευκωσίας :

*Εψές πουρνό μεσάνυχτα στις φυλακής τη μάντρα
μες στην κρεμάλας τη θελιά σπαρτάραγε ο Βαγόρας.
Σπαρτάρησε, ξεψύχησε, δεν τ' άκουσε κανένας.
Η μάνα του ήταν μακριά, ο κύρης του δεμένος,
οι νιοί συμμαθητάδες του μαύρο όνειρο δεν είδαν,
η νια που τον ορμήνευε δεν είχε νυχτοπούλι.
Εψές πουρνό μεσάνυχτα θάψαν τον Ευαγόρα.
Σήμερα Σάββατο ταχιά όλη η ζωή σαν πρώτα.*

Ετούτος πάει στο μαγαζί, εκείνος πάει στον κάμπο,
ψηλώνει ο χτίστης εκκλησιά, πανί απλώνει ο ναύτης,
και στο σκολειόν ο μαθητής συλλογισμένος πάει.
Χτυπά κουδούνι, μπαίνουνε στην τάξη του ο καθένας.
Μπαίνει κι η πρώτη η άταχτη κι η τρίτη που διαβάζει,
μπαίνει κι η πέμπτη αμίλητη, η τάξη του Ευαγόρα.

- Παρόντες όλοι;

- Κύριε, ο Ευαγόρας λείπει.

- Παρόντες, λέει ο δάσκαλος. Και με φωνή που τρέμει:

- Σήκω, Ευαγόρα, να μας πεις ελληνική ιστορία.

Ο δίπλα, ο πίσω, ο μπροστά, βουβοί και δακρυσμένοι,
αναρωτιούνται στην αρχή, ώσπου η σιωπή τους κάμνει
να πέσουν μ' αναφιλητά ετούτοι κι όλη η τάξη.

- Παλληκαρίδη, άριστα, Βαγόρα,

πάντα πρώτος,

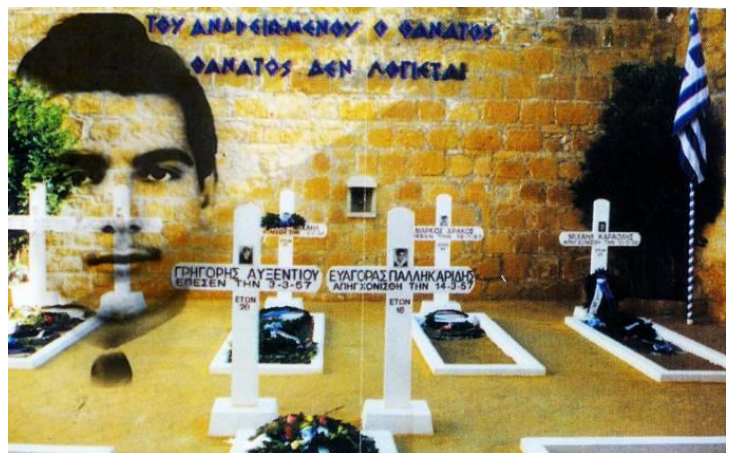
στους πρώτους πρώτος, άγγελε πατρίδας δοξασμένης,
συ μέχρι χθες της μάνας σου ελπίδα κι αποκούμπι,
και του σχολειού μας σήμερα Δευτέρα Παρουσία.

Τα 'πε κι απλώθηκε σιωπή πα' στα κλαμένα νιάτα,
που μπρούμυτα γεμίζανε της τάξης τα θρανία,

έξω απ' εκείνο τ' αδειανό, παντοτινά γεμάτο.

Απαγχονίστηκε στις 14 Μαρτίου 1957,
σε ηλικία μόλις 19 ετών. Ήταν ο νεαρότερος
αλλά και ο τελευταίος αγωνιστής που
απαγχονίστηκε από τους Άγγλους.

Ο τάφος του βρίσκεται στα
Φυλακισμένα Μνήματα στη Λευκωσία.

Αφού μελετήσεις καλά τα παραπάνω κείμενα, φαντάσου ότι έχει επισκεφτεί την τάξη μας ένας από τους συμμαθητές του Ευαγόρα Παλληκαρίδη. Πάρε μια συνέντευξη απ' αυτόν και δημοσίευσέ την στην εφημερίδα της τάξης. Η συνέντευξη θα αφορά την περιγραφή των γεγονότων μετά την εκτέλεσή του.

_____

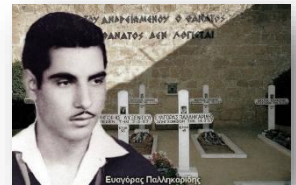
**Για την οργάνωση της εκδήλωσης, υλικό που ίσως
χρησιμεύσει:**

α) ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ:

ΚΑΡΤΕΡΟΥΜΕΝ

Καρτερούμεν μέραν νύχταν
να φυσήσει ένας αέρας
στον τον τόπον, πον καμένος
τζι' εν θωρεί ποτέ δροσιάν.

Για να φέξει καρτερούμεν
το φως τζιείνης της μέρας,
πον να φέρει στον καθέναν
τζιαι δροσιάν τζαι ποσπασιάν.

ΘΑ ΠΑΡΩ ΜΙΑΝ ΑΝΗΦΟΡΙΑ

Θ' αφήσω αδέλφια, συγγενείς,
τη μάνα, τον πατέρα,
μες στα λαγκάδια πέρα
και στις βουνοπλαγιές.

Θα πάρω μian ανηφοριά,
θα πάρω μονοπάτια,
να βρω τα σκαλοπάτια
που πάν' στη λευτεριά. (2)

Κόρη πανώρια, θα της πω,
άνοιξε τα φτερά σου
και πάρε με κοντά σου,
μονάχα αυτό ζητώ.

Ψάχνοντας για την λευτεριά
θα 'χω παρέα μόνη
κατάλευκο το χιόνι,
βουνά και ρεματιές.

Τα σκαλοπάτια θ' ανεβώ,
θα μπω σ' ένα παλάτι,
το ξέρω, θα 'ν' απάτη,
δεν θα 'ν' αληθινό.

Θα πάρω μian ανηφοριά,
θα πάρω μονοπάτια,
να βρω τα σκαλοπάτια
που πάν' στη λευτεριά. (2)

Τώρα κι αν είναι χειμωνιά,
θα 'ρθει το καλοκαίρι,
τη λευτεριά να φέρει
σε πόλεις και χωριά.

Μες στο παλάτι θα γυρνώ
ώσπου να βρω το θρόνο,
βασίλισσα μια μόνο
να κάθεται σ' αυτόν.

Β) ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΦΗΓΗΜΑ

Γ. Παπαμελετίου, Ό διοικητής της Α΄ Μοίρας Καταδρομών

Ξημερώματα **20ης Ιουλίου 1974**, Σάββατο, ώρα πέντε καί μισή. Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο, με την όνομασία «Αττίλας», είναι πλέον πραγματικότητα. Άντηχούν οι σειρήνες πολέμου. Τουρκικά σκάφη αποβιβάζουν δυνάμεις καί επιτίθενται στην Κερύνεια καί στη Λευκωσία. Έχθρικά αεροσκάφη καί ελικόπτερα επιχειρούν ρήψεις άλεξιπτωτιστών.

Τήν επόμενη μέρα, η Ελλάδα αποφασίζει νά στείλει στρατιωτική βοήθεια. Τό βάρος της ευθύνης σηκώνει η Α΄ Μοίρα Καταδρομών μέ διοικητή τόν **ταγματάρχη Γεώργιο Παπαμελετίου**.

Άποστολή της Μοίρας ήταν η άμυνα των νησιών του Αιγαίου. Δέν ήταν ειδικά εκπαιδευμένη για νά σταλεϊ στην Κύπρο. Γι' αυτό ο Παπαμελετίου ξαφνιάζεται, όταν παίρνει έντολή για μιά τελείως διαφορετική άποστολή. Πετούν για τή μαρτυρική Κύπρο 15 Noratlas, μικρά ευέλικτα αεροπλάνα, μέ σβηστά φώτα πλεύσης, για νά μή γίνουν άντληπτά από τίς τουρκικές δυνάμεις. Η επιχείρηση όνομάζεται «Νίκη».

Τό δυστύχημα είναι πώς οι κύπριοι χειριστές των άντιαεροπορικών δέν έχουν ενημερωθεϊ για τήν άφιξη των ελληνικών ένισχύσεων. Έχουν πάρει διαφορετική πληροφόρηση πώς τουρκικά αεροπλάνα θά προσπαθήσουν νά καταλάβουν τό αεροδρόμιο της Λευκωσίας. Έτσι οι Κύπριοι αρχίζουν νά κτυπούν τά Noratlas. Εύστοχα χαρακτηρίστηκε τούτη η επιχείρηση «άποστολή αυτοκτονίας». Καταρρίπτουν τό ένα ελληνικό αεροπλάνο καί χτυπούν κι ένα δεύτερο. Ο άπολογισμός τραγικός: 30 κομάντος καί 4 πιλότοι σκοτώνονται από φίλια πυρά.

Ο κύπιος χειριστής άντιαεροπορικού πυροβόλου Γ. Καλογήρου διηγείται:

«Γύρω στίς 3.30' τό πρωί άκούσαμε φωνές: "Μή χτυπάτε, μή χτυπάτε, είναι ελληνικά!". Κάπως άργά όμως. Έμεϊς σωριαστήκαμε κάτω, κλαίγαμε. Γιατί νά μās τό κάνουν αυτό; Γιατί νά μās πουν ότι είναι τουρκικά καί νά χτυπήσουμε τά ελληνικά;».

Στό μεταξύ τό Noratlas, όπου βρίσκεται ο Παπαμελετίου, πλησιάζει στό αεροδρόμιο της Λευκωσίας. Μαθαίνει για τόν δυσάρεστο άπολογισμό. Τό «Νίκη 4» έχει καταρριφθεϊ.

Σκοτώθηκαν όλοι. Ο μοναδικός επιζών από τή μοιραία πτήση είναι ο Ζαφειρίου Άθανάσιος. Τό «Νίκη 6» έχει χτυπηθεϊ. Μέ τί κουράγιο θά ενημερώσει τούς στρατιώτες του, πού έχασαν πάνω από 30 συναδέλφους τους; Μέ δυσκολία του βγαίνουν οι λέξεις:

«Έπεσε ένα αεροπλάνο. Τό γεγονός είναι σοβαρό, γιατί είναι οι φίλοι σας, οι συνάδελφοί

σας, οί στρατιῶτες μας...».

Τό απόγευμα κηρύσσεται έκεχειρία.

23 Ιουλίου. Ο Παπαμελετίου προβλέπει πώς οί Τοῦρκοι θά έκμεταλλευθοῦν τήν άνακωχή καί θά έπιχειρήσουν κατάληψη τοῦ άεροδρομίου. Σέ λίγο μεγάλη τουρκική δύναμη κινείται πρós τό άεροδρόμιο. Πάραυτα διατάσσει τούς τρεῖς λόχους τῆς Μοίρας του ν' άκροβολιστοῦν. Έπικεφαλῆς τῶν έλληνικῶν δυνάμεων τοῦ άεροδρομίου εἶναι ὁ κρητικός ταγματάρχης Β. Μανουράς.

«Τά πολυβόλα κάνανε γερή ζημιά. Κείνη τή στιγμή τά γεγονότα τρέχουν τόσο γρήγορα, πού συναισθήματα δέν ὑπάρχουν. Προσέχεις πώς θά έπιφέρεις τό καλύτερο άποτέλεσμα... Έμεῖς δέν έπιτεθήκαμε στους Τούρκους. Οί Τοῦρκοι έπιτέθηκαν σ' έμᾶς. Έμεῖς δέν πήγαμε νά σκοτώσουμε. Δέν πήγαμε νά βλάψουμε κανέναν. Οί Τοῦρκοι πήγαν νά βλάψουν», τονίζει ὁ ὑπολοχαγός Κολοκοτρώνης, πού πολεμᾷ μέ τούς κομάντος του από τήν τaráτσα τοῦ άεροδρομίου.

«Έκτιμώντας τά γεγονότα, ὅπως έξελίχθηκαν, κατέληξα στό συμπέρασμα ὅτι οί δυνάμεις τοῦ Ο.Η.Ε. διέταξαν τότε “Παύσατε πῦρ”, γιά νά σώσουν τούς Τούρκους. Διαπίστωσαν προφανῶς ὅτι θά τούς έξολοθρεύαμε ὅλους. Άν ἤθελαν νά προσφέρουν τίς καλές τους ὑπηρεσίες, θά έπρεπε νά εἶχαν κάνει νωρίτερα τήν κίνηση αὐτή καί ὄχι μετά, πού διαπίστωσαν τά άποτελέσματα αὐτῆς τῆς μάχης», διατρανώνει λεβέντικα ὁ Παπαμελετίου.

«Έχει ἔρθει τό τάγμα τοῦ Ο.Η.Ε. νά παραλάβει τό άεροδρόμιο, γι' αὐτό νά φύγετε έσεῖς», άπευθύνεται ὁ ὑπολοχαγός τοῦ Ο.Η.Ε. στον Παπαμελετίου.

Έκεῖνος άρνεῖται. Έλληνες άξιωματικοί τόν πιέζουν νά παραδώσει τό άεροδρόμιο στίς δυνάμεις τῶν Ἑνωμένων Ἑθνῶν. Παρά τόν κίνδυνο νά περάσει στρατοδικεῖο, άποφασίζει νά μήν ὑποκύψει στίς πιέσεις. Ὑποψιάζεται ὅτι ὁ Ο.Η.Ε. σχεδιάζει νά καθυστερήσει τήν παραλαβή, ἔτσι ὥστε στό ένδιάμεσο νά εἰσβάλουν οί Τοῦρκοι μέ τίς σημαῖες τους καί νά τό καταλάβουν.

«Ἡ άπάντησή μου ἦταν άρνητική, έπειδή οί τουρκικές δυνάμεις έξακολουθοῦσαν νά εἶναι πολύ κοντά στό άεροδρόμιο, ένῶ θά έπρεπε νά εἶχαν άπομακρυνθεῖ μετά τήν κατάπαυση τοῦ πυρός. Μόλις θά φεύγαμε έμεῖς, οί Τοῦρκοι θά ἔμπαιναν μέσα πρίν από τό τάγμα τοῦ Ο.Η.Ε. Εἶχα άρχίσει νά άμφιβállω γιά τίς καλές προθέσεις του. Διαισθάνθηκα ὅτι ἔνα παιχνίδι παιζόταν μπροστά στά μάτια μου, πού δέν μοῦ ἄρεσε», εξιστορεῖ ὁ διοικητής. Χάρη στήν άπόφασή του νά μή φύγουν, ἄν δέν παραδώσουν κανονικά τό άεροδρόμιο, πετυχαίνει τόν στόχο του. Τελικά παραδίδει ὁ ἴδιος τό άεροδρόμιο στους κυανόκρανους. Οί άνδρες τοῦ Ο.Η.Ε. καταλαμβάνουν τίς θέσεις τῶν Ἑλλήνων. Μέχρι σήμερα παραμένει ὑπό τόν έλεγχο τῆς εἰρηνευτικῆς δυνάμεις τῶν Ἑνωμένων Ἑθνῶν.

Στή δεύτερη φάση τοῦ «Άττίλα» ὁ Παπαμελετίου μέ τούς κομάντος του καταστρέφουν οὐλαμό τουρκικῶν άρμάτων κι άνακόπτουν τήν πορεία τῶν Τούρκων δυτικά τῆς Λευκωσίας.

Όταν, ὡστόσο, έπιστρέφει στήν Ελλάδα ἡ έναπομείνασα Μοίρα, δέν σημειώνεται καμία τιμητική ὑποδοχή ήρώων. «Εἶχα κρατήσει κάτι πιό σημαντικό», ἔλεγε μέ καμάρι ὁ

διοικητής, «τόν σεβασμό καί τήν ἐκτίμηση τῶν ἀνδρῶν τῆς μονάδας μου».

Στά 87 του χρόνια ὁ θρυλικός διοικητής φεύγει ἀπό τή ζωή. Χάρη στήν ἀσυμβίβαστη στάση του κράτησε ἕνα μέρος τῆς Λευκωσίας ἐλεύθερο. Συγκινημένος ὁ δήμαρχος Ἀσπροπύργου, ὅταν ἔκανε τά ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς του, εἶπε:

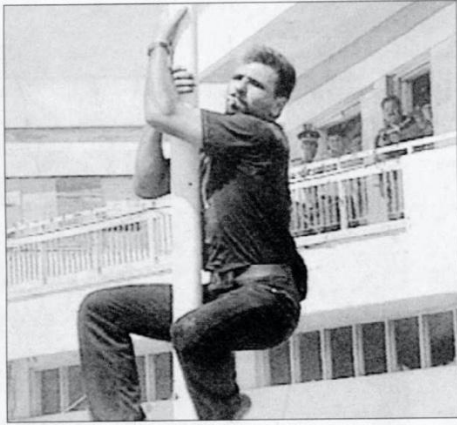
«Ἕνας ἀληθινός ἥρωας, πού ἔσωσε τήν ἀξιοπρέπεια τῆς Ἑλλάδας, πρότυπο καί ὑπόδειγμα στήν κοινωνία, γιατί εἶχε πάντα στήν ψυχή του τήν Ἑλλάδα».

Ἑλληνίς

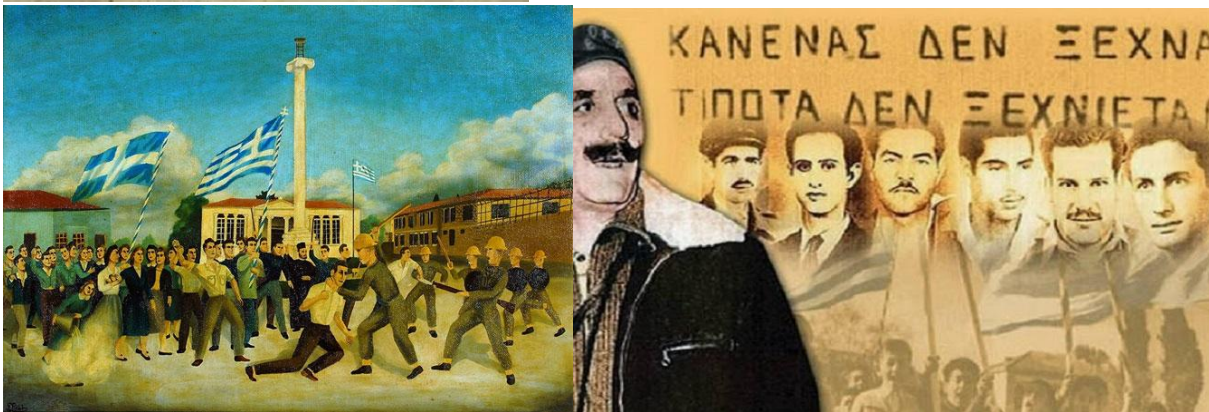
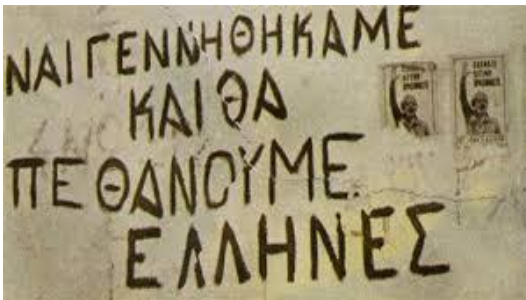
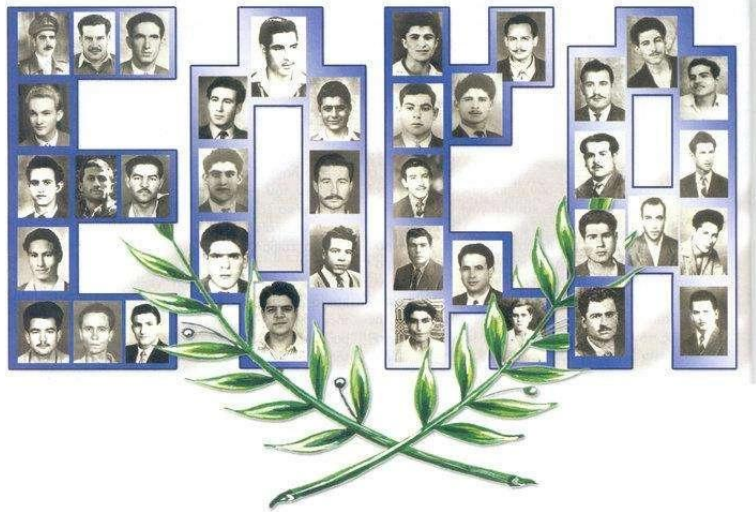
"Ἀπολύτρωσις", Ἰουν.-Ἰουλ. 2021

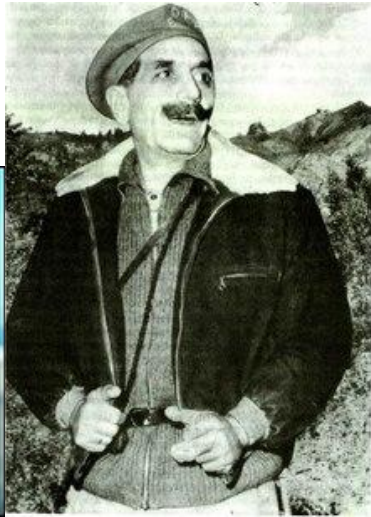
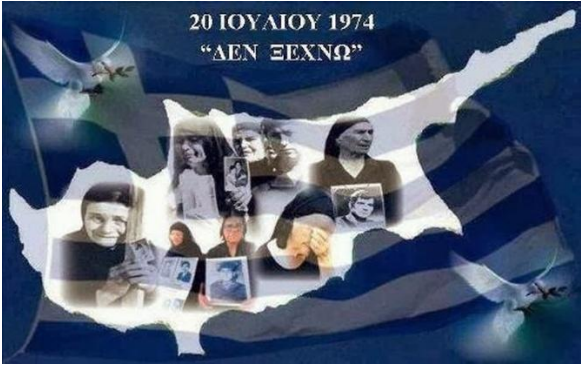
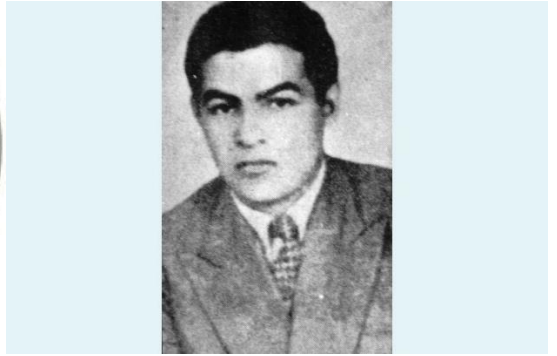
Φωτογραφικό υλικό για την ιστορική γραμμή:

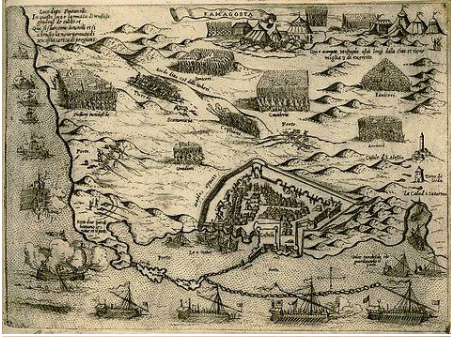

Τελευταίες στιγμές. Ο Σολωμός Σολωμού στον ιστό της τουρκικής σημαίας, λίγο πριν από το τέλος. Οι αδιάτακτοι δολοφόνοί του, στο μπαλκόνι της οικοδομής, τον σημάδευαν ήδη. Στο επόμενο λεπτό θα γείρει να πέσει νεκρός στη βάση του ιστού. Ένα ακόμη θύμα της τουρκικής θηριωδίας στην Κύπρο

Κύπρος: Η ηθική και το όνειρο, 50 χρόνια μετά...

ΦΥΛΛΟ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΑΘΗΤΗ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
ΣΧΟΛΕΙΟ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ
ΤΑΞΗ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

Απαντώ στο ερωτηματολόγιο με τον χαρακτηρισμό που εκφράζει καλύτερα τη γνώμη μου: Καθόλου, λίγο, αρκετά, πολύ.

ΚΡΙΤΗΡΙΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ 	ΛΙΓΟ 	ΑΡΚΕΤΑ 	ΠΟΛΥ
Μπορώ να εντοπίζω με ευκολία τη θέση της Κύπρου στον παγκόσμιο χάρτη.				
Κατανόησα ότι η Κύπρος έχει μια μεγάλη ιστορία ελληνικότητας.				
Συνειδητοποίησα ότι η Κύπρος πέρασε από πολλούς κατακτητές οι τελευταίοι από τους οποίους είναι οι Τούρκοι και οι Βρετανοί.				
Γνωρίζω ότι το βόρειο τμήμα της Κύπρου είναι κατεχόμενο από τους Τούρκους.				
Κατανοώ ότι η κατοχή της Κύπρου είναι ένα σκοτεινό σημείο της ιστορίας γιατί τα ξένα κράτη δεν παίρνουν θέση.				
Κατάλαβα ότι το σχέδιο κατάληψης της βόρειας Κύπρου από τους Τούρκους ονομάζεται Αττίλας.				

Γνώρισα την προσωπικότητα του Ευαγόρα Παλληκαρίδη.				
Γράφω εδώ τι μου άρεσε περισσότερο ή τι μου έκανε εντύπωση από αυτά που συζήτησα/έμαθα.				
Γράφω εδώ τι με δυσκόλεψε στα θέματα με τα οποία ασχολήθηκα.				